

Оргкомітет конференції

- Косаріна В.П.* – голова оргкомітету конференції, перший проректор, завідувач кафедри фінансів, к.е.н., професор.
- Огуй Н.І.* – заступник голови оргкомітету конференції, керівник науково-методичного центру управління якістю освітньої діяльності, професор кафедри економіки підприємства, к.е.н.

Члени комітету

- Артеменко В.М.* – проректор з науково-педагогічної роботи, доцент кафедри філософії і політології, к.і.н.
- Герман Н.В.* – директор навчального центру, доцент.
- Макарова М.В.* – завідувач кафедри інформаційно-обчислювальних систем, д.е.н., професор.
- Стрельніков В.Ю.* – завідувач кафедри культурології та історії, д.пед.н., професор
- Нічуговська Л.І.* – професор кафедри вищої математики та фізики, д.пед.н.
- Шимановська-Діаніч Л.М.* – професор кафедри менеджменту організацій та зовнішньоекономічної діяльності, к.т.н.
- Захарова Н.М.* – методист навчального центру

І 60 Індивідуалізація навчального процесу на шляху європейської інтеграції вищої освіти України: Матеріали міжнародної науково-методичної конференції. – Полтава: РВВ ПУСКУ, 2009. – 179 с.

У матеріалах конференції розглядаються шляхи забезпечення якісної підготовки фахівців на основі індивідуалізації навчання. Збірник розраховано на науково-педагогічних працівників, аспірантів, студентів вищих навчальних закладів.

ПЛЕНАРНЕ ЗАСІДАННЯ
НОВА СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ УНІВЕРСИТЕТУ –
НАГАЛЬНА НЕОБХІДНІСТЬ

О.О. Нестуля, д.і.н., професор,
Полтавський університет споживчої кооперації України

Система вищої освіти в незалежній Україні зазнала суттєвих змін. По-перше, вона перестала бути об'єктом всеосяжного контролю з боку держави. Вищі навчальні заклади отримали можливість розвивати ті напрями підготовки спеціалістів, які користувалися найбільшим попитом у суспільстві, а самі ВНЗ принаймні декларували свою спроможність задовольняти його. Відтак, гіпертрофованих обсягів набула підготовка економістів, юристів, до якої долучилися не лише профільні економічні та юридичні навчальні заклади з відповідною історією, а й технічні, інженерно-будівельні, аграрні, педагогічні та інші університети й академії. Ліцензовані обсяги їх діяльності нерідко мають структуру, яка засвідчує втрату ними попереднього профілю освітньої діяльності та «перетворення» в економічні чи правові ВНЗ. Держава досить «спокійно» спостерігала за такою трансформацією, оскільки, з одного боку, становлення ринкової економіки справді потребувало збільшення кількості дипломованих економістів і правників, а з іншого – за відсутності необхідного державного фінансування профільної діяльності отриманих у спадок від радянського часу ВНЗ, останні просто припинили б своє існування. А це мало б досить складні, а іноді непередбачувані соціальні та політичні наслідки.

По-друге, ситуацію, яка склалася у вищій освіті України в 90-рр. минулого століття досить швидко оцінили й використали підприємці від освіти. Оскільки традиційно з радянських часів продовжував зберігатися попит не лише на знання, уміння, навички, а й на дипломи ВНЗ, вони досить оперативно ліцензували, а згодом і акредитували відповідні центри їх видачі, назвавши їх інститутами, академіями, а часто-густо й університетами та ще й з гучними титулами європейських, міжнародних, інноваційних, українсько-польських, українсько-фінських і т.ін. Проростаючи, як гриби після дощу, за юридичними адресами квартир їх власників та здійснюючи свою діяльність в орендованих непристосованих для функціонування університетської інфраструктури приміщеннях, приватні навчальні заклади закономірно орієнтувалися на «підготовку» дипломів, які користувалися найбільшим попитом на ринку освітніх послуг. З точки зору формальної логіки, це мало б обмежити відповідний сегмент діяльності «традиційних» ВНЗ. Адже необхідною умовою ліцензування й акредитації є наявність у здобувачів цих статусів штатних науково-педагогічних

– надає можливість навчатися самостійно за допомогою використання електронних навчальних посібників;

– здійснювати викладання з використанням сучасних інформаційних технологій (комп'ютерних і комунікаційних);

– в умовах переходу на дворівневу систему вищої освіти, враховуючи входження України до Болонського процесу, інтегрувати навчальний процес вітчизняних вищих навчальних закладів у європейський; підвищити якість навчання, так як викладач має можливість контролювати навчальний процес, ускладнювати, індивідуалізувати, модифікувати завдання кожному студенту;

– отримати освіту, підвищити інтелектуальний рівень людям з обмеженими можливостями (інвалідам, зокрема). Це є ефективним способом набуття почуття суспільної рівності, соціальної повноцінності, дає можливість бути задіяним на ринку інтелектуальної праці, є залогом матеріальної незалежності і психологічного комфорту;

– подолати геронтологічну нерівність та надати можливість незалежно від віку підвищувати свій інтелектуальний рівень, так як літній людині важко психологічно адаптуватися серед студентської молоді;

– дистанційне навчання відповідає потребам і завданням спеціалістів, які мають практичний стаж роботи, але не мають вищої освіти або бажають підвищити свою кваліфікацію, або набути другу вищу освіту, спеціальність;

– розробити комплекс навчальних матеріалів, які входять в систему дистанційного навчання, а саме:

- ✓ текстових (курси лекцій, навчальні посібники, навчальні завдання тощо);
- ✓ посилки на сайти інших провідних вищих навчальних закладів, що дасть доступ до аналогічних ресурсів;
- ✓ текстові завдання для самоконтролю з боку викладача (у тому числі в режимі «он-лайн»);

Дослідження та досвід впровадження дистанційних технологій навчання показали, що вся сукупність методичних заходів і дій, а також специфіка викладання аналітичних дисциплін повинні бути відображені в електронному навчально-методичному засобі, який доцільно розмістити в бібліотеці, навчально-методичному кабінеті, з відкритим доступом як для студентів, так і викладачів та співробітників університету. При цьому підготовлений методичний матеріал є ефективним інструментом для забезпечення якості підготовки фахівців, активізації та підвищення ефективності самостійної роботи студентів, інтенсифікації та індивідуалізації навчання. Найчастіше електронні навчальні засоби представлені у вигляді електронних навчальних підручників, комплексів як: трансформовані кейс-методи; засоби формування інтерактивного середовища; дидактично продуктивний аудіовізуаль-

ний синтез шляхом монтування різномірних зорово-слухових матеріалів; продуктивний засіб дистрибуції знань та ін. У загальному розумінні електронний посібник можна трактувати як носій інформації, розроблений у відповідному програмному гіпертекстовому середовищі, де зібрані навчальні матеріали, практичні і текстові завдання з дисциплін аналітичного блоку, представлені відповідно до навчальної програми. Він може мати вигляд окремого компакт-диску, може розміщуватися на сервері навчального закладу або безпосередньо в електронних мережах. З огляду на можливість залучення значних обсягів інформації, електронні посібники можуть бути доповнені іншими методичними матеріалами (навчальними, робочими програмами; довідковими матеріалами; завданнями; глосаріями; словниками тощо) та виступати у вигляді електронних навчальних комплексів. З метою активізації навчальної роботи паралельно із створенням електронних навчальних комплексів є розробка мультимедійних дистанційних курсів, окремих лекцій, де основним способом подачі нового матеріалу під час мультимедіа-лекції є презентація, тобто задалегідь підготовлений викладачем набір слайдів, з розміщеною на них відеоінформацією. Активізації навчального процесу та засвоєнню знань, розкриттю потенційних можливостей та здібностей студентів буде сприяти також застосування мультимедіа-виступів. Для цього достатньо допомогти студентам засвоїти навички підготовки презентації за темою виступу, реферату, доповіді. На нашу думку, це сприятиме підвищенню ефективності навчання та його інтенсифікації і індивідуалізації залежно від інтересів, здібностей студентів, активізації навчальної діяльності за рахунок введення завдань науково-дослідницького характеру, збільшення частки самостійної роботи, що є основним для розвитку особистості.

Отже, підсумовуючи зазначимо, що безперечно одним із пріоритетних напрямів розвитку вітчизняної сфери освіти є запровадження системи дистанційної освіти, новітніх інформаційних технологій та розробки сучасних електронних засобів навчання.

З ДОСВІДУ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТА ДИСТАНЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ У ВИВЧЕННІ ДІЛОВОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

В.І. Чернуха, к.пед.н., доцент;

О.Б. Остапченко, старший викладач

Полтавський університет споживчої кооперації України

Мовна підготовка фахівців сфери бізнесу в сучасних умовах розвитку вищої освіти розглядається як невід'ємна складова професійного становлення. Знання іноземних мов стає важливою передумовою

конкурентоспроможності майбутніх спеціалістів не тільки на внутрішньому, але й на міжнародному ринку праці. Бо саме володіння діловою англійською мовою уможливує пошук найбільш сучасних та ефективних форм вивчення світового досвіду в галузі економіки та науки. Вагому частку у вирішенні цієї задачі становить використання інформаційних технологій, які дозволяють реалізувати принципи диференційованого та індивідуального підходу до навчання.

Застосування інформаційних технологій дає можливість студентам підвищити рівень самореалізації, вибрати адекватний темп навчання, індивідуальний план професійної підготовки; надає абсолютно нові можливості для творчості та закріплення різних професійних навичок. На нашу думку, нові інформаційні технології значно розширюють можливості вищої школи для втілення в практиці концепції безперервної освіти.

Ключовими цілями інтеграції інформаційних технологій до системи вивчення ділової англійської мови є забезпечення зв'язків між аудиторною роботою і реальним життям; досягнення балансу між набутими знаннями і практичними навичками та вміннями; прищеплення студентам навичок ефективного навчання і креативного мислення; формування позитивної навчальної мотивації і розвитку інформаційної культури у студентів.

До технологій, що дозволяють використати можливість виходу студентів у світовий інформаційний простір, відкривають великі перспективи в підвищенні якості знань, сприяють вирішенню питань міжнародної інтеграції в освіті належить і дистанційне навчання.

Заслужують на увагу певні кроки до впровадження інформаційних та дистанційних технологій, зроблені кафедрою ділової іноземної мови Полтавського університету споживчої кооперації України (ПУСКУ) у співпраці з професором К. Джонсон з Холіоук ком'юніті коледжу, США. До цього проекту були залучені кращі студенти четвертого курсу спеціальності «Міжнародна економіка», які мали відповідні навички самостійної роботи, уміння планувати свій робочий час, займали активну позицію щодо виконання завдань і демонстрували високий рівень знань з ділової англійської мови. Цим студентам було запропоновано долучитися до навчального процесу з дисципліни «Вступ до міжнародного бізнесу» в онлайн-режимі. Вони отримали доступ до мереж високоякісних даних і базовий навчальний посібник *International Business: The Challenges of Globalization*, 4/e-Wild, Wild & Han, 2008. Електронний варіант названого підручника базується на трьох платформах: Blackboard, CourseCompass, and WebCT. Кожен студент має доступ до Web-сайту цього курсу, на якому викладені загальні умови, інструкції щодо

вивчення курсу, навчальний план та чітко сформульовані умови завдань на кожний тиждень, які включають контрольне тестування з запропонованих тем, а також додаткові завдання як можливість для студентів набрати більшу кількість балів.

Контроль опанування матеріалом є перевіркою засвоєних студентами знань у зв'язку із застосуванням їх в реальному житті. Систематичність тестового контролю реалізується в таких його видах: поточний контроль, який здійснюється у ході вивчення конкретної теми; рубіжний контроль, який проводиться після закінчення роботи над темою; підсумковий контроль, який реалізується після завершення курсу навчання. Своєчасний контроль не лише заощаджує час, але й вносить об'єктивність в оцінку знань студентів та певну динаміку в навчальний процес.

Важливою складовою навчального процесу онлайн є дискусійні форуми, електронні обговорення засвоєного матеріалу, списки розсилання, які забезпечують інтерактивну взаємодію викладачів та студентів і їх самостійну роботу з матеріалами інформаційної мережі з питань міжнародного бізнесу в умовах сучасної глобальної фінансової кризи. Дистанційний процес навчання орієнтує студентів на творчий пошук інформації, посилює вміння самостійно набувати необхідні знання і застосовувати їх у вирішенні практичних завдань з використанням сучасних технологій. Саме так створюється нове навчальне середовище, в якому студенти є невід'ємною частиною колективу, що посилює внутрішню мотивацію до навчання. Цей процес характеризують такі переваги:

- гнучкість – можливість навчання студентів з урахуванням їхньої підготовки, здібностей та невикористаного потенціалу;

- зручність – відсутність психологічних бар'єрів, можливість вибору адекватного темпу навчання без обмежень у часі для виконання завдань;

- актуальність – можливість використання реальних ситуацій, які мають місце в сфері міжнародного бізнесу.

Взаємодія студентів в сприятливому навчальному середовищі переростає в багатогранну діяльність, відкриває дійсно необмежені можливості для вирішення їх основних завдань – не лише досягнення високих результатів у засвоєнні знань з основ міжнародного бізнесу та автоматизації набутих мовних умінь і навичок, а й розвиток індивідуальних якостей, становлення майбутніх фахівців як особистостей.

Функція викладача – забезпечити сприятливі умови для студентів, підтримати їх ініціативи, посилити їх позитивне ставлення до навчального матеріалу, надавати їм індивідуальну допомогу в мовному плані,

керувати процесом самостійного добування знань, а також дозволити використати мовну компетенцію для їх повної самореалізації.

Немає сумніву, що застосування інформаційних та дистанційних технологій у вивченні міжнародного бізнесу та професійного спілкування англійською мовою надає студентам додаткові можливості для підвищення якості навчання, а саме створення насиченого інтелектуального навчального середовища, в якому студенти стають активними співучасниками навчального процесу.

ОСОБЛИВОСТІ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ МАТЕМАТИЧНИМ ДИСЦИПЛІНАМ

О.В. Палько, асистент

Полтавський університет споживчої кооперації України

Світовий процес переходу до постіндустріального, інформаційного суспільства, а також економічні, політичні і соціальні зміни, що відбуваються в Україні, зумовлюють необхідність прискорення реформування системи освіти.

Насамперед це стосується задоволення освітніх потреб громадян впродовж усього життя, забезпечення доступу до освітньої і професійної підготовки всіх, хто має необхідні здібності та адекватну підготовку. Найбільш ефективному розв'язанню зазначених проблем сприяє дистанційне навчання, яке здійснюється на основі сучасних педагогічних, інформаційних та телекомунікаційних технологій.

Однією з основних характеристик дистанційного навчання є підвищений рівень інтерактивності, що особливо проявляється у використанні мережних комп'ютерних технологій. Саме рівень використання новітніх мережних технологій у процесі навчання й визначає той розподіл, що проходить між традиційним заочним і сучасним дистанційним навчанням. До числа основних особливостей, які технології дистанційного навчання привнесли в заочне навчання, варто віднести:

- можливість інтерактивної взаємодії між викладачем та слухачами, у діалоговому режимі, що, у ряді випадків, може наближатися за формою до взаємодії при традиційному аудиторному навчанні;
- швидку доставку навчальних матеріалів в електронному виді;
- оперативний доступ до баз знань, розміщених у мережі Інтернет;
- можливість тестування знань у дистанційному режимі;
- можливість проходження віртуального лабораторного практикуму;
- створення «віртуальних груп».

Таким чином, для впровадження дистанційного навчання у роботу вищої школи потрібно розробити та створити дистанційні курси, навчально-методичні матеріали в електронному вигляді. Однак навчально-методичних матеріалів для системи дистанційного навчання пред'являються індивідуальні вимоги, особливо якщо передбачається, що студенти, використовуючи їх, будуть навчатися самостійно. Особливо важко розробляти методичне забезпечення для циклу природничих наук, оскільки їх вивчення саме по собі є досить складним і об'ємним.

Проаналізувавши значну кількість існуючих дистанційних курсів та інших електронних навчальних засобів з математичних дисциплін можна зробити висновок, що якість створюваних матеріалів низька, і надії на те, що студенти зможуть навчатися за їхньою допомогою самостійно, можуть не виправдатися.

Основна проблема, як на мене, криється в недостатній поінформованості і кваліфікації викладачів вищої школи, які розробляють навчально-методичні матеріали в електронному виді. Мотиви виконання подібних розробок різні, але майже завжди зовнішні: вимагають на кафедрі; немає підручників по дисципліні на паперовому носії; матеріал дуже швидко змінюється – зручно оновлювати. Але потрібно перш ніж починати створювати особистий дистанційний курс необхідно самим пройти курс «Основи дистанційного навчання», на яких викладачі отримають навички дистанційного навчання у якості студента, вміння використовувати засоби комунікації, проведуть аналіз дистанційного курсу та дистанційного навчального процесу, дадуть оцінку діяльності тьютора.

На нашій кафедрі також розробляються дистанційні курси з математичних дисциплін, апробація яких проводиться постійно під час роботи зі студентами як денного, так і заочного відділення. Сполучаючи традиційні педагогічні методи з новітніми комунікаційними технологіями, організуємо навчання і самостійну роботу з використанням комп'ютерних технологій. На основі розроблених завдань на заочному відділенні проводиться тестування й автоматична оцінка знань.

Застосування системи дистанційного навчання показало зручність використання і з позиції розробника курсів (простота підготовки й розміщення матеріалів, прозорість самого процесу масового тестування), і з позиції тьютора (легкість та доступність консультування, відкритість результатів), і з позиції слухача (велика кількість зручного та корисного матеріалу, наочностей, практикумів, динамічних моделей та презентацій, елементів зворотного зв'язку з тьютором та іншими слухачами курсів).